

je bravcem „Novic“ dobro znano, in je bila oprta na čisto naravna pravila. Al v cesarskih pisarnicah po slovenskih krajih je med tem ostalo vse, kakor je od nekdaj bilo!

Na to je prišel 22. dan julija l. l. na dan razpis ministerstva pravosodnega, ki je moravskim sodnijam zastran českega jezika veleval ravno to, za kar so bili Slovenci prosili. Rodoljubni slovenski poslanec gosp. Črne je toraj sredi meseca septembra zastavil ministerstvu pravosodja interpelacijo: ali misli ono tudi za slovenske dežele izdati enakošen pravičen razpis? — Dolgo smo čakali odgovora, pa smo ga, če tudi ne brez opomina od strani gosp. Črneteta, vendar dočakali 17. dne t. m. Ta dan je namreč gosp. minister Lasser v zbornici poslancev naznanil, da je ministerstvo, spoznavši misli od 103 sodnij o tej reči, izdalo na graško in tržaško deželno višo sodnijo poseben razpis o rabi slovenskega jezika pri sodnih opravilih na Tržaškem, Goriškem, Kranjskem, Štajarskem in Koroškem (dan razpisa je 15. t. m.).

Povejmo jo zdaj pred vsem drugim, da gospod minister bi nam bil lahko dosti neugodnejše odgovoril, ako bi se bil držal zgolj tega, kar so gospodje sodniki svetovali. Od 103 sodnikov 1. stopnje je samo 5 na Kranjskem skazalo se, da so pravi prijatelji slovenščine in narodnih pravic slovenskega naroda, katerim se je pridružil na 2. stopnji še en svetovavec v Gradcu. Slovenski narod naj te poštenjake vedno v hvaležnem spominu hrani!

Zmenimo se najprej za to, kar nam odgovor daje ugodnega. Odgovor gosp. ministra oznanuje, da to, kar je za Moravsko bilo ukazano, je edino umno in pravično in mora toraj biti cilj in konec, za katerega se je treba povsod, torej tudi v slovenski deželi poganjati, čeravno se uže za sedaj ni ukazalo vse to, kar se je moravskim sodnijam. Karkoli pa se uže sedaj izpeljati dá, naj se uže tudi sedaj stori po pravilih v omenjenem razpisu postavljenih. Ministerstvo samo si je toraj postavilo za cilj in konec, vpeljati tako uredbo sodnijskega opravljanja pri nas, kakoršno velja po Moravskem; in če bi za naprej kak uradnik delal zoper napredovanje slovenskega pravičnega ali službenega jezika, delal bi očitno zoper ministerstvo, zoper cesarsko vlado, kateri služi.

Dalje odgovor ministrov in razpis od 15. marca očitno govori, da kar Slovenci tirjajo zastran jezika, je pravično („um den berechtigten Forderungen Rechnung zu tragen“); tudi pravi, da je uže **l. 1850. bil slovenski jezik spoznan za službeni jezik**, čeravno so nekateri gospodje še letos nasprotno — tedaj laž — trdili.

Z eno besedo: slovenščini so sedaj odprte duri do pisarnic in sodnij. Torej, narod slovenski, posluži se pravic, katere se ti dajejo; rodoljubni gg. notarji, advokati in vsi drugi začnite! — Res, da je novemu ministerskemu razpisu v vsakem členu pristavljeno „nach Thunlichkeit“ ali „Möglichkeit“, — ali ker je v slovenščini vse ali skoraj vse mogoče, kar je mogoče v hrvatskem ali českem jeziku, jej ta pristavek ne more kratiti nobene pravice, če le hočemo; kajti mi razumemo tukaj le objektivno mogočnost, ne pa subjektivne v uradnikovi osebi; vsaj urad (gospóska) je zavoljo naroda nastavljen, a ne narod zavolj urada.“ —

Tako so se slovenščini vrata odprla v sodnije l. 1862., — a zdaj po preteku 19 let po tolikem napredku njenem in po tolikih enoglasnih zahtevah v slovenskih

časnikih, javnih taborih, deželnih zborih, vladarjevih in ministerskih zagotovilih naj bi se jej v ustavni Avstriji anno 1881. zopet zaprla po odloku gosp. Waserja in Stremayerja?! Dr. J. Bleiweis.

Slavjansko časništvo.

Vredništvo „Jugoslavjanskega stenografa“, ki izhaja v Sofiji, objavlja v listu 4. svojim naročnikom sledeče: „Od meseca julija pr. l. do danes ni nam bilo mogoče izdati nijedne številke našega lista na svitlo, i to iz dveh uzrokov: prvo, litografija, ki je bila v prvi polovici lanskega leta v Sofiji, je prenehala; zato smo primorani litografični del lista od 3. broja počenši v Zagrebu preskrbljevati, med tem, da se ostalo tukaj tiska. Ne samo, da takovo razpolovljenje prouzročuje zamudo, nego kakor znano, v Zagrebu nastalo je vsled potresa tudi veliko zakasnenje posla. A drugo, bilo je uredništvo za časa trajanja Narodnega Sebranja z delom v stenograf. bureau-u preobloženo, in tako se rokopisi niso mogli ob svojem času dovršiti.

Od sedaj bode list redovno vsaki mesec izhajal, da nadopolnimo ostale 3 lanske številke in da izdamo 6 letošnjih. Kdor je plačal naročnino za celo lansko leto, bode torej odškodovan letos s prvimi 3 broji. A novi naročniki trebajo plačati 3 for. za celo tekoče leto, ker bodo dobili letos 9 številke.

Denar naj se blagovoljno naravnost v Sofijo pošilja v priporočenih pismih, ker v Zagrebu nimamo več dosedanje zveze v novčanih stvaréh.

Prejšnji letniki „Jugosl. Stenografa“ dobivajo se v knjižarnici „Mučnjak & Senftleben“ v Zagrebu po sledeči ceni: I. tečaj 1876. leta 1 for., II. tečaj 1877. leta 2 for., III. tečaj 1878. leta 2 for. 50 nov.“

Ozir po svetu.

Umor cara ruskega Aleksandra II.

O grozovitem tem atentatu, peklenskem hudodelstvu neumorne druhali nihilistov se je zdaj uže marsikaj nadrobneje izvedelo. Za glavne hudodelnike so zaprte 4 osebe: eden je neki Rusakov, ki je prvo bombo proti caru vrgel in svoje hudodelstvo uže tudi obstal; drugi je Jeljabov, ki tudi ne tají, da je deležnik bil hudodelnih priprav, — tretji neki Mihajlov in pa neka ženska Hese-Helfman. Tisti pa, ki je vrgel drugo bombo, je bil ob enem s carom po njej ubit. Preiskava zdaj spravlja na dan strašne reči; našli so s smodnikom in dinamitom napolnen dolg predor pod cesto, po kateri se je car vozil, in če bi ga ne bili bombi ubili, bili bi hudodelniki ta prerov zažgali in razdjali in pokončali vse krog in krog. Nek človek, katerega je policija še prej prišla, je celó drzno rekel, da naj ga le obesijo, ker car je tako zapreden v mreže nihilistov, da jim ne more več uiti. Rusakov in njegovi sokrivci bodo sojeni po posebi nalašč za to sestavljeni sodnji menda brž, ko bo umorjeni car pokopan, kar se bo godilo neki še le prihodnjo nedeljo z velikanskimi slovesnostmi. Dne 19. t. m. so truplo prepeljali v cerkev.

Umor preblagega cara Aleksandra II. je po vsem svetu vzbudil velik stud, skoro vse vlade in zbornice so to javno izrazile, le avstrijski in ogerski državni zbor ne, kakor smo uže zadnjič omenili, češ, da so se izrazu javnega milovanja v državnem zboru peštanskem ustavljali Magjari, v dunajskem pa Poljaki. To utegne na Ruskem slab vtis narediti. Prav ostudno pa sta se izrazila stari Garibaldi in francoski komunist Pyat; oba ploskata umoru, prvi celó

pravi, da se morajo s poti spraviti vsi vladarji, pa tudi še predsedniki republik in pa duhovni; dokler se to ne zgodi, na svetu ne bo prave svobode! Človeku morajo se kar studiti take rudeče pošasti!

Zdaj pa nekoliko o novem caru, Aleksandru III. On je uže zrel vladar, spolnil je 35 let. V veliki nesreči je sreča za Rusijo, da dobi takega naslednika. Se ve, da se zdaj povsod ugiba, kako pot notranje in unanije politike bo nastopil, in to po vsej pravici, kajti ravno car Aleksander je nekako držal evropski mir. O novem caru se pripoveduje, da je z dušo in telom Slavjan, iskren prijatelj znanemu Aksak'ovu, velikemu strahu vseh Slovanožrcev in nasprotniku Nemcev. Mogoče je toraj, da je bomba v Petrogradu razbila tudi dosedanje strogo zvezo treh cesarjev. V novi vladni okrožnici do ruskih pooblaščenecv se pač posebno to poudarja, da bo caru v prvi vrsti za vtrditev Rusije v znotranjih razmerah, da bo tako bolj zavarovana proti vnanim nevarnostim; vendar pa se vsi nemški Slovanom sovražni listi bojé tudi prevrata v vnani politiki Ruski, ugibuje se zato, bo li car držal se starih zvez ali pa iskal si novih prijateljev in zaveznikov, bo li pokazal svojo mržnjo do Nemcev v Nemčiji in Avstriji in svojo naklonjenost Francozom ali ne. Ako bi to pot nastopil, potem je opravičen strah diplomatov na Dunaji in v Berlinu. Nemčija je z Rusijo o zadnji vojski, posebno pa na berlinskem kongresu ravnala malo odkritosrčno, da Bismark ne more imeti lahke vesti; malo da je ni spravila ob ves sad velikanskega truda in krvave žrtve. Avstro-ogerska je pa uže toliko grešila proti Rusiji, da jo tudi mora vest peči; saj še niso pozabljene besede nekdanjega ministra avstrijskega Schwarzenberga: „die Welt wird staunen über die Undankbarkeit Oesterreichs“. Al pustimo to, kar ni, in upajmo, da se svetu toliko potrebni mir tudi vprihodnje ohrani, vsaj obeta gori omenjena okrožnica, da bo ruska vnana politika tudi z naprej miroljubna, če tudi ne celó brez vseh pogojev, to je: „kdor bo meni prijatelj, mu hočem prijatelj biti tudi jaz.“

Zabavno berilo.

Noč.

Povest deklice.

Spisal N. Morski.

Natisnila „Njiva“ v 48. listu 1880. leta

(Dalje.)

6.

Adelajida Petrovna se je pripeljala na drugi dan pozno zvečer. Ate so jej šli naproti na železno cesto in ko so šli, so mi rekli:

Ti, Ančika, ne čakaj me, prišel bodem pozno, leži spat.

Bodem legla, ate, sem rekla. Menila sem, da pojdejo ate k Adelajidi Petrovni ter bodo pri njej dolgo sedeli in zato so mi veleli leči spat. Ate so šli, jaz sem ostala sama, hodila sem po sobah, sama, vedno sama, potem sem šla k oknu ter sem pogledala na dvor; temno je bilo, meni je bilo tako dolg čas, tako bitko — mar ležem, si mislim, bo lehče. Ateja davno uže nisem več pričakovala, da bi prišli prekrižat me in da bi jim mogla lahko noč voščiti, navadila sem se sama leči spat. Tako sem legla in kmalu sem zaspala. Ne vem, sem li dolgo spala ali ne, naenkrat se izbudim in vidim svetlo, po sobi je vse drugače pospravljeno, na podu in

po stoléh so navalene tuje reči... Zaboli me srce, vse sem sprevidela. Moj Bog, kaj je to! Gledite, Adelajida Petrovna se je pripeljala k nam nočevat! Kar srce je zamrlo v meni, ležim pa žalostna gledam po naši z atejem spalnici. Oj, kaj bi dala, da bi midva z atejem spet tako živela, kakor sva živela do prihoda Adelajide Petrovne! — Poslušam — kaj slišim?

Ne, dé Adelajida Petrovna, ne, ti misliš tako, a jaz ne. (Jej, jej, kako govori z atejem, „ti“ jim pravi! nikoli nikogar nisem slišala, da bi jih tikal). Drugače bi bilo, ko bi ti bil bogat, tedaj bi bilo mogoče najeti jej učitelja in sploh jej dati omiko. Ali to bi bilo drago!

Ate so pritrdili:

Da, to bi bilo drago, res — da...

O kom govorita? poslušam, poslušam... grdo je res tako poslušati... in, in tako me mika... Vendar ate me ljubijo — ljubijo, ljubijo me... ne, ne, zavrgli me ne bodo...

In pa brez matere... kdo jej more nadomestiti mater? O, da! ona je mila deklica, jaz jo ljubim, ali goljufati te nočem, mati jej nisem ter jej ne morem biti.

Na to sem slišala, kako so ate vzdihnili, vstali so ter začeli hoditi po sobi. Adelajida Petrovna je umolknila. Naenkrat se ate ustavijo ter dejo:

Ne, nikak ne morem oddati je k tujim ljudem.

O meni govore, Bože moj, o meni! Solze so mi zalile oči, grlo je postalo tako ozko, vzela sem blazino ter zavila v njo glavo. V sobi je bilo spet vse tiho. Ate so začeli spet hoditi sem ter tje, a Adelajida Petrovna je molčala... Potem spet slišim, ate vprašajo:

Se ti spi? si trudna? a?

Adelajida Petrovna je pomolčala, potem pa dé:

Kaj še!

Tako srdito je ona rekla: „kaj še!“ ate so gotovo zapazili, odgovorili so tako prijazno in nežno:

Nu, nu, se vé, da si... lahko noč, daj mi roko...

Ona pa spet tako srdito dé:

Pojdite vi, pojdite...

Ate pa so najbrže prišli jo za roko, slišala sem, da so nekaj dvakrat poljubili in rekli so:

Kaj se jeziš, nu, kaj? Poslušaj, na svetu ste samo dve stvari božji, kateri ljubim: to si ti in pa ona.

Na to se je Adelajida Petrovna tako odrezala ateju:

Jaz sem se navadila z nikomor ne deliti ljubezni.

Na to je vstala in šla. Zapazila sem, da gre v spalnico. Nisem hotela, da bi Adelajida Petrovna videla, da sedim na postelji, naglo ležem, zavijem se v odejo ter zamižim. In res, Adelajida Petrovna je prišla v spalnico, zahlopnila je dveri za seboj, sunila je z nogo čemodan (kofer) ter začela hoditi iz kota v kot po vsej sobi. Jezna je bila. Ko je postalo vse tiho, slišim... srce mi je hotelo počiti — ate so tako žalostno, žalostno vzdihavali, pa plakali... vstala bi, tekla bi k njim, objela bi jih in poljubila, tako bi jih poljubila dobrega ateja... rekla bi: ate, mili dragi ate, pojdem... dolgo sem bila tako srečna z vami, hvaležna sem vam, tako hvaležna... rada grem... če vam bode tako bolj spokojno in boljše, oddajte mene, atec, oddajte me kamor koli... jaz, res, jaz sama želim, hočem... hočem... hočem!

Adelajida Petrovna spet hodi in hodi po spalnici, ate so nehali jokati, slišala sem, vstali so, prišli so k dveri ter dejo:

Lahko noč, spančkejte spokojno... vi še posloviti se nečete z menoj!

Adelajida Petrovna niti zinila ni na to. Ate pa so spet tako žalostno žalostno rekli:

Z Bogom bodite... srdite se... oj, vi ne veste, kako vas ljubim!... ali svoje sreče nočem kovati iz nesreče nedolžnega otroka... Ona bode umrla, če jo